

YOTOQ YARALARINING PAYDO BO'LISHI

*Namozova Umeda Abdurafiq qizi
Ravshanova Kumush Qobil qizi
Muhiddinov Husniddin
Siyob Abu Ali ibn Sino nomidagi
Jamoat salomatligi texnikumi*

Annotatsiya : Yotoq yara — ko'pincha darmonsiz, og'ir xastalik oqibatida uzoq vaqt ko'rpato'shak qilib yotib qolgan bemorlarda tananing suyak bo'rtib chiqqan joylari (dumg'aza, tirsak, tovon, kallaning ensa qismi)da paydo bo'ladigan yara. Asosan bo'rtib chiqqan suyaklar teri osti yog' qatlamining yupqaligi va terining doimo bosilib, mahalliy qon aylanishining buzilishi sabab bo'ladi.

Bunda yumshoq to'qimalar iriydi. Uzoq vaqt bitmaydigan chuqur. Yotoq yaralar orqa miya shikastlanganda, shuningdek, orqa miyaning siqilib qolishi bilan kechadigan kasalliklarda; yirik nervlar, mas, quymich nervi zararlanganda esa tovonda hosil bo'ladi. Vitamin yetishmovchiligida, moddalar almashinuvi buzilganda Yotoq yaralarning paydo bo'lish xavfi ko'payadi. Yuraktomir sistemasi yetishmovchiligiga chalinib, tinkamadori qurigan bemorlarda Yotoq yaralar. tez — bir kun ichida hosil bo'lishi mumkin. Yotoq yaralarda yuqumli kasalliklar (toshmali terlama, ich terlama va b.) zo'rayib ketadi. Shilliq qavatni yot jismlar qisib qo'yganida ham Yotoq yaralar paydo bo'lishi ehtimoli bor. Bemorni notekis to'shakka yotqizish, choyshabning ifloslanib, yig'ilib qolishi, ich kiyimning choklari va burmalari qalin bo'lishi, uringa to'kilgan ovqat qoldiklari, bemorni palapartish parvarish qilish Yotoq yaralar hosil bo'lishiga olib keladi. Yotoq yaralar astasekin rivojlanganda avvaliga chegarasi noaniq ko'kimtirqizil soha ko'zga tashlanadi, so'ngra epidermis (terining yuza qavati) ko'chib tusha boshlab, pufakchalar hosil bo'ladi (bu jarayon bo'lmasligi ham mumkin). Ichkariga va yon tomonlarga yiringli shish tarqalib, muskul, pay va suyaklar usti ochilib qolib, nekroz (to'qimalarning irishi) ro'y beradi. Yotoq yaralardan saramas, flegmona, sepsis, gazli gangrena kabi asoratlar qolishi mumkin.

Oldini olish. Bemorni to'g'ri parvarish qilish va holatini muntazam ravishda o'zgartirib turish (agar bunga monelik bo'lmasa, miyasiga qon quyilmagan va miokard infarkti bo'lmasa); uni choyshab tekis qilib yozilgan maxsus to'shakka yotqizish va h. k. Yotoq yaralar hosil bo'lishi ehtimoli bo'lgan joylarga, mas, dumg'aza va quymich tagiga choyshab o'ralgan yoki jild kiydirilgan rezina tuvak, tovon tagiga ichiga paxta solingan doka doiralar qo'yiladi; bemor qorni bilan yotganda esa bunday doiralar tizza qopqog'i, do'nglar va yonbosh suyaklari tagiga qo'yiladi. Badanning eng ko'p botadigan joylari kuniga 1—2 mahal kamfora spirti yoki boshqa

spirtli eritmalar bilan artib turiladi. Bunda yengil massaj (uqalash) ham qilib boriladi. Asosan ultrabinafsha nurlar, antiseptik vositalar, margansovka (kaliy permanganat) va h. k. bilan davolaniladi. Yo. ya. paydo bo'lganda bemorning umumiy ahvolini hisobga olgan holda doridarmonni vrach tayinlaydi.

Yotoq yaralarni oldini olish uchun quyidagi choralarni ko'rish lozim: 1) har gal o'rinni qayta solishda bemor badanini ko'zdan kechirish, yotoq yara paydo bo'ladigan joylarga ahamiyat berish; 2) bemor badanini ozoda bo'lishini kuzatish, har kuni badanini nam sochiq bilan artish, badanining siydik va axlat tegib ifloslangan joylarini suv bilan sovunlab yuvish, so'ngra orqa va dumg'aza terisini kamfora spirti bilan artish; 3) terining bosilishiga yo'l qo'ymaslik maqsadida yotoq yaralar paydo bo'lishi mumkin bo'lgan joylarga yumshoq sochiq yoki yostiq jildiga o'ralgan rezina chambar qo'yiladi. 4) bemorning kuniga bir necha marta tana vaziyatini o'zgartirib turishiga yordam berish va goh u yonboshiga, goh bu yonboshiga, goh chalqancha yotishiga ko'maklashish kerak; 5) agar yotoq yara paydo bo'ladigan joyda teri qizarib qolgudek bo'lsa yuqorida sanab o'tilgan barcha tadbirlarni kuchaytirish va ayni vaqtda davolashga kirishish lozim. Paydo bo'layotgan yotoq yaraga kuniga 1-2 marta 5 yoki 10% li kaliy permanganat eritmasi surtiladi. Ular uchun turli xil rehabilitatsion dasturlar tuzish, ijtimoiy moslashuvlari uchun ko'mak berish jarayonida vasiy degan tushuncha paydo bo'lgan. Bugun aynan mana shu mavzuni batafsil muhokama qilishni xohlardik.